

Dil ve Düşünce Arasındaki İlişki

Örnek

Amerika Birleşik Devletleri'nin Arizona eyaletinde konuşulan bir Kızılderili dili Hopi dili İngilizceden sadece sözcük yönünden değil, isim, fiil gibi dil bilgisel yapılar yönünden de farklıdır. Örneğin Hopi dilinde sayılar fiziksel varlıkları saymak ve ölçmek için kullanılırken, zaman gibi soyut kavramlar için kullanılmaz. "Üç dönüm otlakta otlayan on beş koyun görüyorum." cümlesini Hopi diline çevirmek sorun olmazken, "Üç hafta önce, on beş dakikalık şöretin tadını çıkardım." gibi bir cümle çok daha karmaşık bir çeviri gerektirir. -ed, -ing ve will ile geçmiş, şimdiki ve gelecek zamanı anlatmak yerine Hopi dilinde olayın tamamlandığı, hâlâ sürdüğü ya da olması beklendiği durumlarda ayrı bir sözcük kullanması gerekir. Örneğin "Üç yabancı köyümüzde on beş gün kaldı." gibi bir cümleyi bir Hopili "Üç yabancıyı köyümüzde on altıncı güne kadar kaldığı hatırlıyoruz." olarak söyler. (Haviland vd. 2008:245)

Dil ve Düşünce Arasındaki İlişki Nedir Kısaca

Dilin düşünce ve duygu üzerindeki etkileşimi, antik Yunan'dan bu yana devam eden ve günümüzde dil bilimcilerin yanı sıra felsefe, antropoloji, antropolojik dil bilim, psikolinguistik ve gelişim psikolojisi gibi disiplinlerin merakla incelediği temel sorulardan biridir. Zaman içinde, dilin düşüncenin şekillenmesinde merkezi bir rol oynayıp oynamadığı konusundaki bu ikilem, çeşitli bilim dalları arasında farklı görüşleri tetiklemiştir. Dilin sadece düşünceyi ifade etmede araçsal bir rol oynayıp oynamadığı, aynı zamanda düşünceyi yönlendirdiği ve etkilediği yönündeki bu kompleks ilişki, disiplinlerarası bir yaklaşım gerektirmektedir. Dil, düşünce ve duygu arasındaki bu bağlantının doğası, dilbilimcilerin yanı sıra diğer bilim alanlarında da derinlemesine araştırılmaya devam etmektedir.

Sapir-Whorf Varsayımı, dilbilimde bilinen bir teori olup, bu varsayıma göre bireyin kullandığı dil, dünyayı nasıl algıladığı ve bu algılamaya bağlı olarak nasıl davrandığı arasında sistematik bir ilişki bulunmaktadır. Bir kişi, kullandığı dilin etkisi altında, dünyayı dilinin belirlediği çerçevede algılar ve bu doğrultuda davranır. Örneğin, 'yumurta' kelimesi Türkçe'de yumurtanın biçimiyle ilişkilendirilirken, Farsça'da tavuğun üreme ve üretme nesnesini ifade eder ve Arapça'da rengiyle bağlantılı olarak adlandırılmıştır. Bu durum, dilin kültürel bağlam içinde nasıl şekillendiğini ve bireylerin dünya görüşünü nasıl etkilediğini vurgular.

Bilinemezlik felsefesinde olduğu gibi, çeşitli renk filtreleri kullanılarak bakılan bir manzaranın farklı renklerde algılanması gibi, farklı ana dillere sahip bireyler de gerçeği nesnel bir şekilde değil, kendi dilleri aracılığıyla şekillendirilmiş bir biçimde algırlar. Ancak, bu varsayımın aksine, düşüncenin dil tarafından belirlendiği ve dilin sadece düşüncenin iletişim aracı olduğu görüşünü temel alan yaklaşımlar da bulunmaktadır. Örneğin, Eski Yunan filozofları Plato ve Aristotle, düşüncenin dili yönlendirdiğini ve dilin sadece düşüncenin ifade aracı olduğunu savunmuşlardır.

Duygularımızı ifade etmek için seçtiğimiz kelimeler, vurgu, tonlama gibi öğelerle zenginleşir. Sözcüklerin içeriğine bakılmaksızın duygusal yönlendirmeler ve ses tonumuz, iletilen mesajın ötesinde gerçeği yansıtabilir. Sözcükler sadece anlamlarını taşımakla kalmaz, aynı zamanda duygusal boyutları ve estetik değerleri de içinde barındırır.

Dilin, düşünce süreçleri ve dünya algısını nasıl etkilediği sorusu, uzun yıllar boyunca araştırmacılar arasında gündemde kalmıştır. Eğer bu soruya olumlu bir yanıt verilecekse, dilin sadece duygularımızı ve düşüncelerimizi ifade etmede değil, aynı zamanda onları şekillendirmede de etkili bir araç olduğu sonucuna varmak mümkündür. Ancak, bu tür bir iddiayı doğrulayacak açık, deneysel ve bilimsel bir dayanak henüz bulunmamaktadır. Dilin düşünce üzerindeki etkisi, derinlemesine incelenmeye ve anlaşılmaya devam etmektedir.

Varlıkların isimlendirilmesinde ortaya çıkan farklılıklar, sözcüklerin dil toplulukları arasında değişen kullanımları, kültürel çeşitlilik ve yaşam koşullarındaki çeşitlilikler, insanların çevreyi ve gerçeği dile getirirken nesnel bir perspektife sahip olmadığını vurgular. Birçok bilim dalı ve düşünce akımının savunduğu gibi, diller sadece gerçeği ve dünyayı değil, bunların insan zihninin süzgecinden geçmiş öznel yorumlarını yansıtmaktadır. Bu bağlamda, her dilin anlatım sırasında diğer dillerden farklı kavramlara başvurma ve kendine özgü bir anlatım yolunu benimseme eğilimini dilbilimde “anlatım yolu” olarak adlandırıyoruz.

Dil ve Düşünce Arasındaki İlişki Örneği

Örnek

Amerika Birleşik Devletleri'nin Arizona eyaletinde konuşulan bir Kızılderili dili Hopi dili İngilizceden sadece sözcük yönünden değil, isim, fiil gibi dil bilgisel yapılar yönünden de farklıdır. Örneğin Hopi dilinde sayılar fiziksel varlıkları saymak ve ölçmek için kullanılırken, zaman gibi soyut kavramlar için kullanılmaz. “Üç dönüm otlakta otlayan on beş koyun görüyorum.” cümlesini Hopi diline çevirmek sorun olmazken, “Üç hafta önce, on beş dakikalık şöhretin tadını çıkardım.” gibi bir cümle çok daha karmaşık bir çeviri gerektirir. –ed, -ing ve will ile geçmiş, şimdiki ve gelecek zamanı anlatmak yerine Hopi dilinde olayın tamamlandığı, hâlâ sürdüğü ya da olması beklendiği durumlarda ayrı bir sözcük kullanması gerekir. Örneğin “Üç yabancı köyümüzde on beş gün kaldı.” gibi bir cümleyi bir Hopili “Üç yabancı köyümüzde on altıncı güne kadar kaldığını hatırlıyoruz.” olarak söyler. (Haviland vd. 2008:245)

Dil ve düşünce arasındaki ilişki, antik çağlardan bu yana süregelen bir tartışma konusudur. Özellikle Antik Yunan döneminde, dilin düşünceyi yansıtan bir araç olduğu ve dil ile düşüncenin iki ayrı eylem olduğu fikri öne çıkmıştır. Wilhelm von Humboldt, dilin insan zihninin yaratıcı yeteneğinin bir ürünü olduğunu ve her dilin konuşulduğu topluluk için özgün bir mülkiyet anlamına geldiğini ifade etmiştir.

Dilsel belirleyicilik ilkesine göre, dil bireyin düşünme biçimini belirler; yani bir kişinin kullanmış olduğu dil, düşünce süreçlerini şekillendirir. Diğer taraftan, dilsel görecelik ilkesine göre, belli bir dilde kodlanmış olan anlamlar başka bir dilde tam karşılığını bulmayabilir. Bu durum, her dilin, bireyin içinde bulunduğu kültürel yapılanmayı anlamlandırmak için özel bir çerçeve sağladığını gösterir.

Dilbilimciler, bu karmaşık ilişkiyi anlamak ve açıklamak için çeşitli teorilere ve perspektiflere başvurmuşlardır. Ancak, dilin düşünceyi nasıl etkilediği ve bu etkileşimin doğası konusundaki sorular hala kesin bir cevaba kavuşmamıştır.